

Таким чином, особливість конструкції складу побоїв, мордувань, виходячи з диспозиції ст. 126 КК України не дає можливості ефективного застосування на практиці даної норми й викликає низку помилок при відмежуванні побоїв, мордувань від умисного тілесного ушкодження та інших суміжних складів злочинів.

УДК 343.34(043.2)

Лихова С.Я.,

д.ю.н., доцент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЕКСТРЕМІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні поряд з боротьбою із тероризмом все актуальніших рис набуває проблема боротьби з екстремістськими проявами. На нашу думку, саме ознаки екстремізму притаманні багатьом суспільно небезпечним діянням, які відбуваються в Україні. І хоча за останні роки в КК України були внесені численні зміни та доповнення, кримінальний закон не завжди взмозі адекватно реагувати на прояви суспільно небезпечних явищ.

І хоча багатьма науковцями, працівниками правоохоронних органів, екстремізм сприймається як реально існуючий феномен, законодавчого закріплення він не знаходить.

Такі держави як Російська Федерація, Республіка Казахстан, Китайська Народна Республіка, Киргизька Республіка ратифікували Шанхайську конвенцію «Про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом і екстремізмом». Такі явища як тероризм, сепаратизм та екстремізм являють загрозу міжнародному порядку та безпеці, загрожують здійсненню основних прав і свобод людини, територіальній цілісності країни, політичній, економічній та соціальній стабільності. Окрім того, тероризм, сепаратизм, екстремізм незалежно від їх мотивів, не можуть бути виправдані ні за яких обставин, а особи, винні в їх вчиненні, мають нести сувору відповідальність.

Екстремізм – це будь-яке діяння, спрямоване на насильницьке посягання на громадську безпеку, на насильницьку зміну конституційного ладу держави, організація у зазначених цілях незаконних збройних формувань або участь у них. Екстремізм проявляється у схильності до крайніх поглядів, особливо у політиці. Серед проявів екстремізму слід відмітити провокацію безпорядків, громадську непокору, терористичні акції, методи партизанської війни. Найбільш радикально налаштовані екстремісти часто заперечують в принципі будь-які компроміси, переговори, угоди. Зростанню екстремізму сприяють такі фактори як соціально-економічна криза, різке падіння життєвого рівня основної маси населення, тоталітарний політичний режим з придушенням владою опозиції, переслідуванням інакомислення. В ситуаціях, коли крайні засоби можуть стати для деяких осіб та організацій єдиною можливістю реально вплинути на

політичні процеси в країні, особливо, якщо революційна ситуація або держава охоплена довготривалою громадською війною, можна говорити про «вимушений» екстремізм.

В Модельному законі про протидію екстремізму, який був прийнятий на тридцять другому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (Постанова №32- 9 від 14 травня 2009 р.) дається таке визначення екстремізму – це посягання на основи конституційного ладу і безпеки держави, а також порушення прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, здійснювані внаслідок заперечення правових та/або інших загальноприйнятих норм і правил соціальної поведінки.

До екстремістської діяльності цей Закон, зокрема, відносить і публічне виправдання тероризму або публічні заклики до здійснення терористичної діяльності, розпалювання соціальної, расової, національної, релігійної ворожнечі, пропаганду виключності, переваги або неповноцінності людини (соціальної групи) за ознакою її соціальної, расової, національної, етнічної, релігійної або мовної належності, перешкоджання здійсненню виборчих прав тощо.

Таке широке визначення екстремізму дає підстави стверджувати, що хоча в КК України сам термін «екстремізм» не вживається і окремого складу злочину, як в КК РФ немає, все ж цілу низку злочинів можна вважати злочинами з ознаками екстремізму: ст. 109 КК України «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади», ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України», ст. 161 КК України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії», злочини проти свободи віросповідання (ст. ст. 179- 181 КК України), якщо вони вчинюються на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі чи розбрату. Слід наголосити, що будь-який злочин, вчинений за наявності цієї обтяжуючої покарання обставини (п. 3 ч. 1 ст. 67 КК України) носить ознаки екстремізму.

Суспільна небезпека екстремізму і його злочинних проявів є підґрунтям для вчинення багатьох злочинів, в тому числі і терористичних. На практиці іноді важко розрізнити ці суспільно небезпечні діяння, особливо в Україні, де визначення екстремізму не легалізоване. Можна назвати злочинами з ознаками екстремізму суспільно небезпечні діяння, які відбуваються сьогодні в різних областях України і полягають в захопленні церков, храмів, знищенні релігійних споруд і святинь, розпалювання релігійної ворожнечі.

На нашу думку, як прояви екстремізму, а не хуліганства слід оцінити дії, які відбувалися в травні 2011 р. у Львові, Івано-Франківську під час святкування Дня перемоги. Хуліганство на відміну від екстремізму, як правило, не має політичного підґрунтя.

Націоналізм в гіршому його прояві, став модним явищем, а це перший крок до екстремізму. На перший погляд незначні прояви неповаги до національних цінностей, які знайшли прояв у неповазі до Могили Невідомого Солдата в Києві теж свідчать про наявність у нас в країні екстремістських тенденцій. Тому, на нашу думку, є всі підстави сьогодні розглянути питання про криміналізацію екстремізму в законодавстві України.